

АНАЛІТИКА РИНКУ ПРАЦІ УКРАЇНИ

В статті досліджено ситуацію на ринку праці України. Проведено структурно-динамічний аналіз основних показників: рівня зайнятості та безробіття населення, середньої тривалості пошуку роботи, наявності вакансій та кількості безробітних, зареєстрованих в Державній службі зайнятості, навантаження на 1 вакансію. Здійснено порівняльний аналіз окремих показників ринку праці України з країнами Європейського Союзу.

Ключові слова: населення; зайнятість; безробіття; робоча сила; ринок праці; працевлаштування.

Постановка проблеми. Сьогодні проблеми на ринку праці та зайнятості населення досить гостро стоять для України. Сприяють цьому сучасні процеси глобалізації та євроінтеграції, політична нестабільність, розбалансованість економіки, пандемія COVID-19. Як наслідок, ризики у сфері праці набувають все більшого поширення, здійснюючи значний негативний вплив як на найманих працівників, так і на роботодавців. За даними Державної служби статистики України, кількість зайнятого населення у віці 15–70 років в середньому за 2020 рік, у порівнянні з 2019 роком, скоротилася на 663 тис. осіб та становила 15,9 млн осіб. Рівень зайнятості населення скоротився з 58,2% до 56,2% [1]. Зменшується також попит на ринку праці. Так, у січні-квітні 2021 року роботодавці проінформували центри зайнятості про наявність 316 тис. вакансій, що на 13% менше, чим у січні-квітні 2020 року. Суттєвим залишається дисбаланс між попитом та пропозицією робочої сили. Станом на 1 травня 2021 року, в середньому по Україні, на одне вільне робоче місце претендувало 6 безробітних [2]. За таких умов виникає необхідність в дослідженні сучасних тенденцій на ринку праці України задля розробки та впровадження ефективних регуляторних заходів у цій царині на різних ієрархічних рівнях управління.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженню проблематики зайнятості та безробіття населення присвячені наукові праці багатьох вітчизняних вчених, зокрема: О. Грішної, І. Давидової, Л. Лавриненко, М. Наумової, І. Петрової, О. Поплавської, Л. Рудої, У. Садової, Г. Юрчик та ін. Однак, незважаючи на значну увагу науковців до дослідження ринку праці, формування ефективної системи управлінських заходів щодо його регулювання, здатної швидко враховувати зовнішні на внутрішні виклики, не набуло широкого поширення в практичній діяльності органів державної влади та економічних суб'єктів різних рівнів. Відтак, статистичне дослідження сучасних тенденцій на ринку праці України є актуальним науковим завданням.

Метою роботи є статистичне дослідження основних показників та тенденцій на ринку праці України.

Виклад основного матеріалу. Під ринком праці слід розуміти систему взаємовідносин між покупцями (роботодавцями) та продавцями (працездатне населення) робочої сили, які сприяють розміщенню людських ресурсів у системі суспільного поділу праці за законами товарного виробництва та обігу [3]. Головними суб'єктами ринку праці є роботодавці та працездатне населення. Ринок праці покликаний забезпечувати оптимальне задоволення попиту та пропозиції на робочу силу.

Ринок праці відображає основні тенденції в динаміці зайнятості, її основних структурах (галузевої, професійно-кваліфікаційної, демографічної), тобто в суспільному розподілі праці, а також мобільність робочої сили, масштаби і динаміку безробіття [4].

Аналізуючи зайнятість населення України найперше слід відмітити поступове зниження рівня зайнятості населення віком 15 років і старше впродовж останніх трьох років з 57,1% в 2018 році до 49,9% в 2020 році [5]. При цьому існує суттєва диференціація даного показника за віковими групами як в абсолютному, так і у відносному вимірах (рис. 1).

Так, найвищий рівень зайнятості в 2020 році простежувався в населення України віком 40–49 років. На другому щаблі за цим показником знаходиться вікова група 35–39 років, замикає трійку лідерів населення від 30 до 34 років. При цьому для вікових груп з найвищим рівнем зайнятості характерна тенденція до зниження цього показника впродовж 2018–2020 рр.

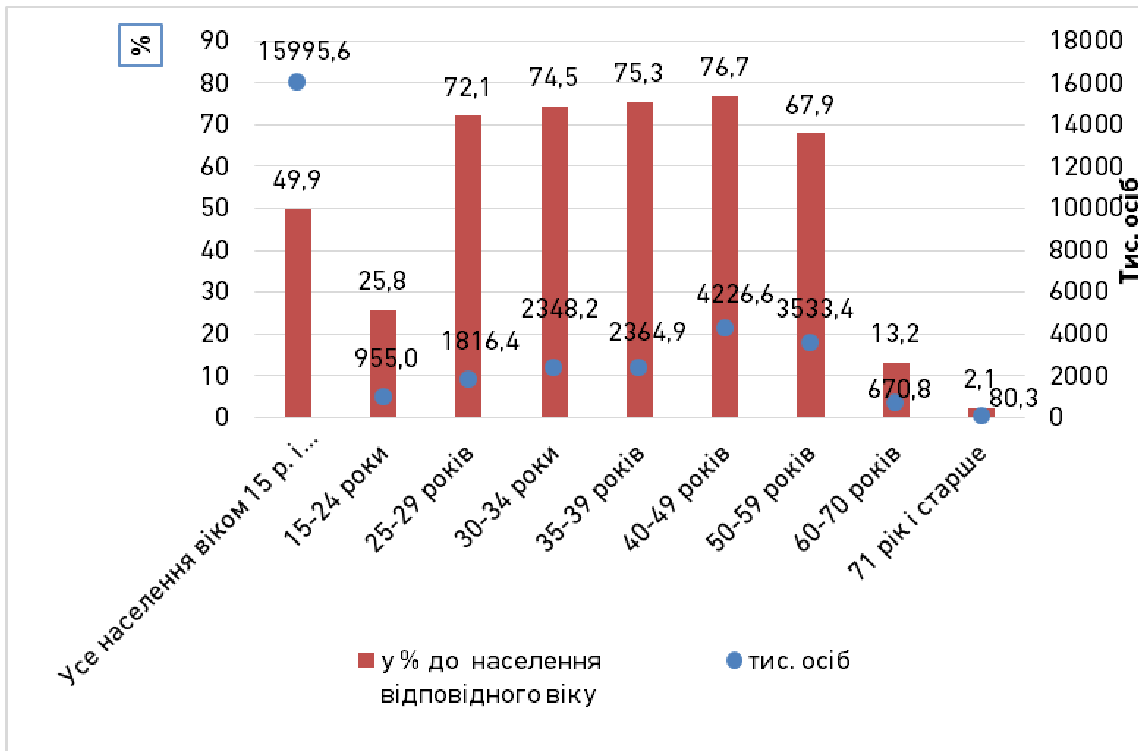

Рис. 1. Зайнятість населення за віковими групами у 2020 році
Джерело: складено за даними [5]

В Україні зайнятість населення у віці 15–64 роки знаходиться на нижчому рівні відносно Європейського Союзу (28 країн). Водночас присутнє поступове зростання різниці між значеннями аналізованого показника: якщо в 2015 році вона становила 5,4%, то вже в 2019 році сягнула 6,3%.

Порівняльний аналіз України з окремими країнами Європейського Союзу за рівнем зайнятості населення ілюструє суттєву неоднорідність в 2019 році (рис. 2).

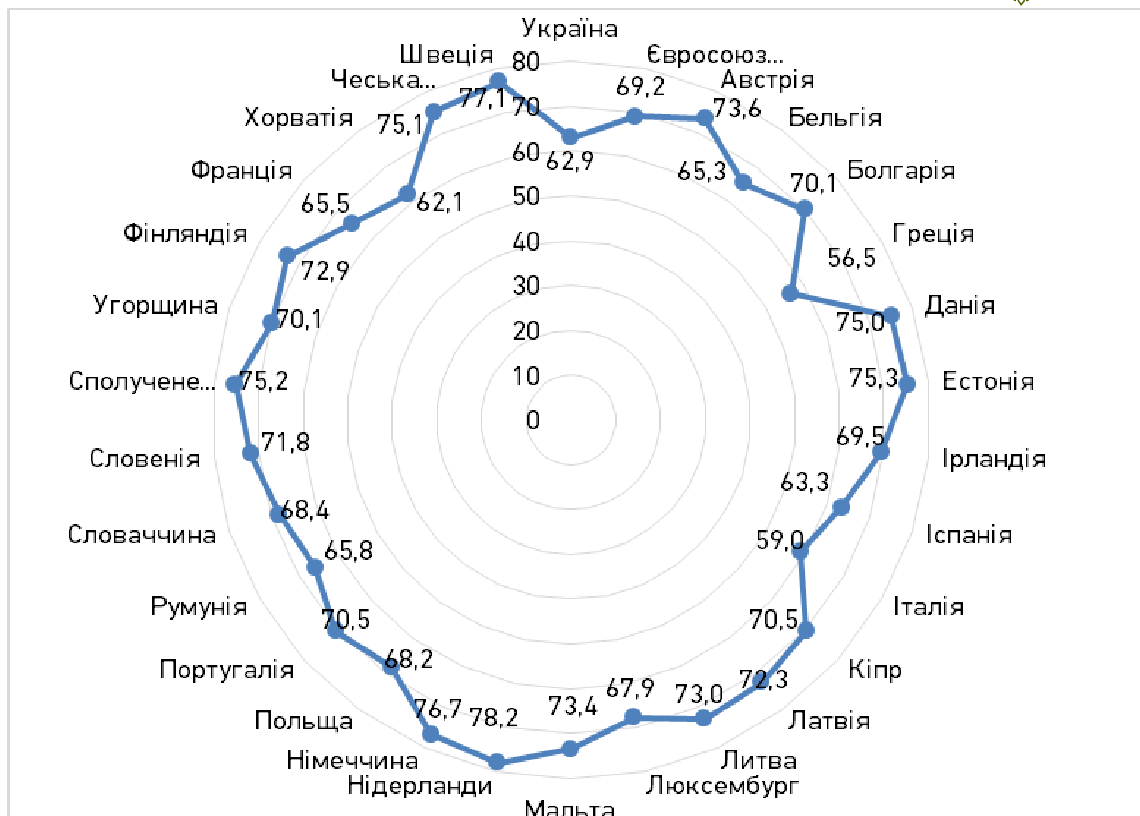

Рис. 2. Рівень зайнятості населення у віці 15–64 роки в Україні та країнах Європейського Союзу
Джерело: складено за даними [6]

В переважній більшості країн Європейського Союзу в 2019 році зайнятість населення у віці 15–64 роки знаходиться на вищому рівні відносно України. Виключенням є Греція (56,5%), Італія (59%) та Хорватія (62,1%). Водночас до країн з найбільшим рівнем зайнятості населення належать Нідерланди (78,2%), Швеція (77,1%) та Німеччина (76,7%). Варто зауважити приріст даного показника для цих країн впродовж 2015–2019 рр.

Безробіття є невід'ємною складовою ринкової економіки, одним з негативних наслідків самої природи ринку, результатом дії його головного закону – попиту і пропозиції. Безробіття належить до основних макроекономічних проблем країни, яку формують такі фактори:

- зміни в економіці, сповільнення темпів економічного розвитку;
- недостатній сукупний попит;
- інфляція, що сприяє скороченню капітальних вкладень;

- зниження реальних доходів населення, що викликає збільшення пропозиції зі зменшенням попиту на робочу силу;
- співвідношення цін на фактори виробництва, яке веде до переважання працездатних технологій;
- сезонні коливання виробництва, що здійснюють коливання у попиті на робочу силу;
- науково-технічний прогрес, що збільшує диспропорції між попитом і пропозицією робочої сили тощо [7].

Щодо безробітного населення в Україні, то в 2020 році порівняно з 2019 роком його кількість зросла на 186,5 тис. осіб (12,5%) (табл. 1). Середня тривалість пошуку роботи за досліджувані 10 років коливалась в межах 5–7 місяців. При цьому найменше значення даного показника простежувалось в 2014 та 2019 роках (5 міс.).

Таблиця 1

Безробітне населення (за методологією МОП) за тривалістю пошуку роботи у 2010–2020 рр.

	Безробітне населення у віці 15–70 років, усього, тис. осіб	у тому числі за тривалістю пошуку роботи						Середня тривалість пошуку роботи, місяців
		до 1 міс.	від 1 до 3 міс.	від 3 до 6 міс.	від 6 до 9 міс.	від 9 до 12 міс.	12 міс. і більше	
		у відсотках до підсумку						
2010	1 713,9	9,8	24,1	21,6	11,0	9,4	24,1	7
2011	1 661,9	11,8	27,7	23,2	10,4	6,6	20,3	6
2012	1 589,8	11,9	25,9	22,4	10,6	7,1	22,1	6
2013	1 510,4	11,0	26,9	23,8	10,4	6,4	21,5	6
2014	1 847,6	13,4	31,7	25,1	10,2	6,8	12,8	5
2015	1 654,7	10,5	23,3	23,9	11,0	7,3	24,0	7
2016	1 678,2	10,5	26,2	21,6	10,0	6,4	25,3	7
2017	1 698,0	12,0	26,1	19,3	9,5	6,4	26,7	7
2018	1 578,6	11,7	28,8	22,8	9,0	6,1	21,6	6
2019	1 487,7	17,4	22,2	28,9	11,2	7,2	13,1	5
2020	1 674,2	12,6	22,0	27,3	10,6	6,3	21,2	6

Джерело: складено за даними [8].

Водночас тривалість пошуку роботи зазнала структурних змін. Якщо в 2010 р. 21,6% безробітних шукали роботу від 3 до 6 місяців, то в 2020 р. їхня частка в загальній сукупності становила 27,3%. Разом з тим, кожен 5 безробітний в Україні в 2020 році займався пошуком роботи протягом 12 місяців і більше.

Таблиця 2

Ситуація на ринку праці та діяльність Державної служби зайнятості України

	Кількість вакансій, зареєстрованих у Державній службі зайнятості			Кількість осіб, які мали статус безробітного			Кількість претендентів на 1 вакансію		
	Станом на 01.05.2020р.	Станом на 01.05.2021р.	Темпи зростання	Станом на 01.05.2020р.	Станом на 01.05.2021р.	Темпи зростання	Станом на 01.05.2020р.	Станом на 01.05.2021р.	Темпи зростання
Усього, в т.ч.:	53 099	63 302	119,2	457 005	404 643	88,5	9	6	69,7
Сільське, лісове та рибне господарство	6 882	6 557	95,3	64 002	47 437	74,1	9	7	75,3
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	749	1 345	179,6	4 202	3 447	82,0	6	3	53,5
Переробна промисловість	8 622	13 059	151,5	65 285	49 774	76,2	8	4	52,8
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	1 794	1 713	95,5	9 354	7 293	78,0	5	4	76,7
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	1 363	1 459	107,0	3 403	3 069	90,2	2	2	80,1
Будівництво	2 105	2 926	139,0	12 067	10 301	85,4	6	4	69,8
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	7 212	8 057	111,7	72 788	65 374	89,8	10	8	79,3
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	5 740	5 963	103,9	20 016	19 946	99,7	3	3	86,0
Тимчасове розміщення й організація харчування	1 161	1 801	155,1	15 907	9 821	61,7	14	5	36,5
Інформація та телекомунікації	324	405	125,0	6 363	5 407	85,0	20	13	66,2
Фінансова та страхова діяльність	293	473	161,4	8 561	8 739	102,1	29	18	61,6
Операції з нерухомим майном	557	759	136,3	4 014	3 262	81,3	7	4	55,5
Професійна, наукова та технічна діяльність	1 066	1 254	117,6	8 622	7 220	83,7	8	6	74,2
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	2 412	3 003	124,5	10 378	9 062	87,3	4	3	69,7
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	4 911	4 812	98,0	56 845	70 279	123,6	12	15	129,6
Освіта	2 955	3 972	134,4	10 292	9 823	95,4	3	2	57,4
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	3 982	4 612	115,8	22 836	19 592	85,8	6	4	69,7
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	541	653	120,7	2 450	2 376	97,0	5	4	88,3
Надання інших видів послуг	430	479	111,4	4 625	3 825	82,7	11	8	74,4

Джерело: складено за даними [1; 2]

Станом на 01.05.2020 р. у Державній службі зайнятості було зареєстровано 53099 вакансій, при чому найбільша їх кількість була зафіксована у сфері переробної промисловості, а саме 8622, а найменша – у сфері фінансової та страхової діяльності – 293. Станом на 01.05.2021 р. кількість вакансій, зареєстрованих у Державній службі зайнятості збільшилась до 63302 вакансій, при чому їх найбільша кількість залишилась у сфері переробної промисловості – 13059, а найменша кількість вакансій зафіксована у сфері інформації та телекомунікації (405).

Загалом, кількість вакансій, зареєстрованих у Державній службі зайнятості в Україні у 2021 р. збільшилась на 19,2%, порівняно із 2020 р. У сфері переробної промисловості спостерігається зростання кількості вакансій у розмірі 51,5%, у сфері фінансової та страхової діяльності – зростання кількості вакансій у розмірі 61,4%, а у сфері інформації та телекомунікації – лише 25%.

Станом на 01.05.2020 р. в Україні було зареєстровано 457005 осіб, що мали статус безробітного, при чому найбільша їх кількість була зафіксована у галузі оптової та роздрібної торгівлі; ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів – 72788 осіб, а найменша – у галузі мистецтва, спорту, розваг та відпочинку – 2450 осіб. Станом на 01.05.2021 р. кількість осіб, що мали статус безробітного зменшилась до 404643 осіб, при чому найбільша їх кількість зафіксована у галузі державного управління й оборони; обов'язкового соціального страхування – 70279 осіб, а найменша залишилась у галузі мистецтва, спорту, розваг та відпочинку – 2376 осіб.

Отже, кількість осіб, що мали статус безробітного в Україні у 2021 р. зменшилась на 11,5%, порівняно із 2020 р. У галузі оптової та роздрібної торгівлі; ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів спостерігається зменшення кількості осіб, що мали статус безробітного у розмірі 10,2%, у галузі мистецтва, спорту, розваг та відпочинку – зменшення кількості осіб, що мали статус безробітного у розмірі 63%, а у галузі державного управління й оборони; обов'язкового соціального страхування – зменшення кількості осіб, що мали статус безробітного у розмірі 23,6%.

Станом на 01.05.2020 р. середня кількість претендентів на 1 вакансію складала 9 осіб, при чому найбільше претендентів було на вакансії у галузі фінансової та страхової діяльності, а саме 29 осіб, а найменше – у сфері водопостачання; каналізації, поводження з відходами – 2 особи. Станом на 01.05.2021 р. середня кількість претендентів на 1 вакансію складала 6 осіб, при чому найбільше

претендентів незмінно було на вакансії у галузі фінансової та страхової діяльності, а саме 18 осіб, а найменше – у сфері водопостачання; каналізації, поводження з відходами та у сфері освіти – по 2 особи відповідно.

Таким чином, середня кількість претендентів на 1 вакансію у 2021 р. зменшилась на 30,3%, порівняно із 2020 р. У галузі фінансової та страхової діяльності спостерігається зменшення кількості претендентів на 1 вакансію у розмірі 38,4%, у сфері водопостачання; каналізації, поводження з відходами – зменшення на 19,9%, а у сфері освіти зменшення кількості претендентів на 1 вакансію аж на 42,6%.

Висновки. Результати проведеного дослідження дозволяють дійти висновку, що ситуація на ринку праці України не є стабільною, для основних показників характерні суттєві коливання впродовж досліджуваного періоду. Так, рівень зайнятості населення в середньому за 2020 рік, у порівнянні з 2019 роком, зменшився на 2%. При цьому рівень безробіття населення (за методологією МОП) зріс на 0,7%. За таких умов необхідно розробляти та впроваджувати інноваційні підходи регулювання ринку праці, здатні протистояти внутрішнім та зовнішнім викликам.

1. Ситуація на ринку праці та діяльність Державної служби зайнятості у січні-квітні 2021 року. Державна служба зайнятості України. URL: <https://www.dcz.gov.ua/analytics/67> (дата звернення: 10.11.2021). 2. Попит та пропозиція на зареєстрованому ринку праці у січні-квітні 2021 року. Державна служба зайнятості України. URL: <https://www.dcz.gov.ua/analytics/67> (дата звернення: 10.11.2021). 3. Аналіз ринку праці. Державний університет інфраструктури та технологій. URL: <https://duit.edu.ua/practice-and-employment/labor-market-analysis/> (дата звернення: 10.11.2021). 4. Давидова І. О., Гатило В. П. Дослідження стану ринку праці в Україні як основи для формування імідж-стратегії підприємств у рамках Індустрії 4.0. *Проблеми економіки*. 2019. № 3 (41). С. 100–108. 5. Зайнятість населення за статтю, типом місцевості та віковими групами у 2020 році. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 10.11.2021). 6. Робоча сила України 2019 : стат. збірник. Державна служба статистики України, Київ, 2020. 149 с. 7. Слюсар С. Т. Аналіз рівня безробіття в Україні: проблеми і шляхи його подолання. *Економіка АПК*. 2018. № 5. С. 85–92. 8. Безробітне населення (за методологією МОП) за тривалістю пошуку роботи. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 10.11.2021).

REFERENCES:

1. Sytuatsiia na rynku pratsi ta diialnist Derzhavnoi sluzhby zainiatosti u sichni-kvitni 2021 roku. Derzhavna sluzhba zainiatosti Ukrainy. URL:

<https://www.dcz.gov.ua/analytics/67> (data zvernennia: 10.11.2021). **2.** Popyt ta propozyziia na zareiestrovanomu rynku pratsi u sichni-kvitni 2021 roku. Derzhavna sluzhba zainiatosti Ukrainy. URL: <https://www.dcz.gov.ua/analytics/67> (data zvernennia: 10.11.2021). **3.** Analiz rynku pratsi. Derzhavnyi universytet infrastruktury ta tekhnolohii. URL: <https://duit.edu.ua/practice-and-employment/labor-market-analysis/> (data zvernennia: 10.11.2021). **4.** Davydova I. O., Hatylo V. P. Doslidzhennia stanu rynku pratsi v Ukraini yak osnovy dlia formuvannia imidzh-stratehii pidpriemstv u ramkakh Industrii 4.0. *Problemy ekonomiky*. 2019. № 3 (41). С. 100–108. **5.** Zainiatist naselennia za stattiu, typtom mistsevosti ta vikovymy hrupamy u 2020 rotsi. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (data zvernennia: 10.11.2021). **6.** Robocha syla Ukrainy 2019 : stat. zbirnyk. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy, Kyiv, 2020. 149 s. **7.** Sliusar S. T. Analiz rivnia bezrobittia v Ukraini: problemy i shliakhy yoho podolannia. *Ekonomika APK*. 2018. № 5. S. 85–92. **8.** Bezrobitne naselennia (za metodolohiieiu MOP) za tryvalistiu poshuku roboty. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (data zvernennia: 10.11.2021).

Oliinyk O. O. ^[1; ORCID ID: 0000-0002-3941-2286],

Candidate of Economics (Ph.D.), Associate Professor,

Mishchuk V. A. ^[1; ORCID ID: 0000-0003-3626-5652],

Senior Student

LABOUR MARKET ANALYTICS OF UKRAINE

This paper examines the situation on the labour market of Ukraine. The authors conducted the inherent structural and dynamic analysis of the key indicators, particularly: employment and unemployment level, the average time it takes to find a job, the availability of job vacancies, the number of registered unemployed (those registered by the State Employment Service), and the load per one (1) vacancy. The study revealed that in 2020, compared to 2019, the average number of employed among people aged 15–70 decreased by 663 thousand people and amounted to 15.9 million people. The employment rate decreased from 58.2% to 56.2%. At the same time, in 2020, compared to 2019, the number of unemployed persons in Ukraine increased by 186.5 thousand people. The author conducted an in-depth analysis of the aforementioned characteristics for 10 years, and the study for this period found that it takes job hunters an average of five to seven months to find a job. The lowest reported value of this indicator was observed in 2014 and 2019 (five months). As of May 1, 2020, the State Employment Service registered 53,099 vacancies, with the largest number of jobs recorded in the processing industry, and the smallest number in the financial and insurance activities. In 2021, compared to 2020, the number of people in Ukraine who were classified as unemployed decreased by 11.5%. The authors carried out a comparative analysis of certain indicators of the labour market looking at

Ukraine in comparison with the European Union. The study found that in 2019 in the vast majority of EU member states the employment rate (for people aged 15 to 64) is higher than in Ukraine. Nevertheless, there are several exceptions, namely Greece (56.5%), Italy (59%) and Croatia (62.1%).

Keywords: population; employment; unemployment; labor force; labor market.

Олейник Е. А. [1; ORCID ID: 0000-0002-3941-2286],

к.э.н., доцент,

Мищук В. А. [1; ORCID ID: 0000-0003-3626-5652],

соискатель высшего образования первого (бакалаврского) уровня

¹Национальный университет водного хозяйства и природопользования, г. Ровно

АНАЛИТИКА РЫНКА ТРУДА УКРАИНЫ

В статье исследовано ситуацию на рынке труда Украины. Проведен структурно-динамический анализ основных показателей: уровня занятости и безработицы населения, средней продолжительности поиска работы, наличия вакансий и числа безработных, зарегистрированных в Государственной службе занятости, нагрузка на 1 вакансию. Осуществлен сравнительный анализ отдельных показателей рынка труда Украины со странами Европейского Союза.

Ключевые слова: население; занятость; безработица; рабочая сила; рынок труда.

Отримано: 11 грудня 2021 р.

Прорецензовано: 16 грудня 2021 р.

Прийнято до друку: 29 грудня 2021 р.